

Sprawa C-415/20

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem

Data wpływu:

7 września 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Finanzgericht Hamburg (Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

20 sierpnia 2020 r.

Strona skarżąca:

Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH

Strona pozwana:

Hauptzollamt Hamburg

Przedmiot postępowania przed sądem krajowym

Skarga w sprawie zapłaty odsetek z tytułu niezgodnego z prawem nieprzyznania refundacji wywozowych i nałożenia kar

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Wykładnia prawa Unii, art. 267 TFUE

Pytania prejudycjalne

1. Czy państwa członkowskie są na podstawie prawa Unii zobowiązane do zwrotu opłat pobranych z naruszeniem prawa Unii wraz z odsetkami również w przypadkach, w których powodem zwrotu nie jest stwierdzona przez Trybunał Sprawiedliwości sprzeczność z prawem Unii podstawy prawnej, lecz dokonana przez Trybunał Sprawiedliwości wykładnia (pod-)pozycji nomenklatury scalonej?

2. Czy rozwinięte przez Trybunał Sprawiedliwości zasady prawa Unii dotyczące prawa do odsetek mogą mieć zastosowanie również do płatności refundacji wywozowych, których przyznania właściwy organ państwa członkowskiego odmówił z naruszeniem prawa Unii?

Powołane przepisy prawa Unii

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/1999 z dnia 15 kwietnia 1999 r. ustanawiające wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. 1999, L 102, s. 11), motyw 65, art. 49 i art. 51

Powołane przepisy prawa krajowego

Abgabenordnung (ordynacja podatkowa, zwana dalej „AO”), w szczególności §§ 37, 233 i 236

Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen und der Direktzahlungen (ustawa w sprawie wdrożenia wspólnych organizacji rynku i płatności bezpośrednich, zwana dalej „MOG”), §§ 6 i 14

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i przebiegu postępowania

- 1 Skarżąca zajmowała się eksportem tusz drobiowych do państw trzecich. W okresie między styczniem i czerwcem 2012 r. pozwany Hauptzollamt (główny urząd celny) odmówił przyznania skarżącej refundacji wywozowych wskazując, że wywożone produkty nie mają właściwej jakości handlowej, ponieważ tusze drobiowe nie były całkowicie oskubane lub zawierały zbyt dużo podrobów, i nałożył ponadto na skarżącą karę podnosząc w uzasadnieniu, że wystąpiła ona z wnioskiem o wyższą refundację wywozową niż jej przysługująca.
- 2 Po tym jak na podstawie dokonanej przez Trybunał w wyroku z dnia 24 listopada 2011 r., Gebr. Stolle (sprawy połączone od C-323/10 do C-326/10, EU:C:2011:774) wykładni podpozycji 0207 1210 tudzież 0207 1290 załącznika I do rozporządzenia Komisji (EWG) nr 3846/87 z dnia 17 grudnia 1987 r. ustanawiającego nomenklaturę produktów rolnych do celów refundacji wywozowych (Dz.U. 1987, L 366, s. 1) Finanzgericht Hamburg (sąd finansowy w Hamburgu) orzekł, że istnienie niewielkiej ilości piór nie wpływa negatywnie na prawo do refundacji tudzież, że w tuszach mogą być zwarte łącznie maksymalnie cztery wymienione tam rodzaje podrobów, pozwany Hauptzollamt przyznał skarżącej wnioskowaną refundację wywozową i zwrócił nałożone kary.
- 3 Następnie skarżąca zwróciła się do pozwanego Hauptzollamt o zapłatę odsetek z tytułu niezgodnego z prawem nieprzyznania w przeszłości refundacji wywozowych oraz nałożenia kar za okres wstrzymanych refundacji i nałożonych

kar, czego pozwany Hauptzollamt odmówił. Hauptzollamt oddalił również środek odwoławczy wniesiony na decyzję odmowną. Skarżąca wniosła więc skargę do sądu odsyłającego.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

W przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego: odsetki od niezgodnie z prawem zapłaconych i zwróconych kar

- 4 Skarżąca nie może oprzeć swojego żądania odsetek na przepisach prawa krajowego. Zgodnie z § 233 zdanie pierwsze AO należności wynikające ze stosunku podatkowego, do których należą również refundacje zgodnie z § 37 ust. 2 zdanie pierwsze AO, podlegają odsetkom tylko w takim zakresie, w jakim przewiduje to ustawa. Wchodzący w tym względzie w rachubę § 236 AO nie ma jednak zastosowania w niniejszym przypadku, ponieważ wymaga on wytoczenia powództwa mającego za przedmiot podstawową kwotę refundacji, co w niniejszej sprawie jednak nie miało miejsca. Tylko w tym przypadku może powstać prawo do odsetek od chwili zawisłości, tj. od chwili doręczenia pozwu pozwanemu. Również w rozporządzeniu nr 800/1999 brak jest podstawy prawnej, na której skarżąca mogłaby oprzeć swoje żądanie.
- 5 Zgodnie jednak z orzecznictwem Trybunału, gdy należności celne przywozowe zostały pobrane z naruszeniem prawa Unii państwa członkowskie są na podstawie prawa Unii zobowiązane względem podmiotów mających prawo do zwrotu do zapłaty związanych z tym zwrotem odsetek, liczonych od dnia zapłaty przez owe podmioty należności celnych podlegających zwrotowi (wyrok z dnia 18 stycznia 2017 r., Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, sentencja). To orzeczenie Trybunału zostało wydane w następstwie kilku orzeczeń, w których Trybunał zobowiązał państwa członkowskie na podstawie prawa Unii nie tylko do zwrotu opłat pobranych z naruszeniem prawa Unii, lecz również wyrównania strat spowodowanych utratą możliwości dysponowania środkami finansowymi (zob. m.in. wyrok z dnia 27 września 2012 r., Zuckerfabrik Jülich, C-113/10, C-147/10 i C-234/10, EU:C:2012:591, pkt 65), przy czym odsetki należy zapłacić co do zasady za okres między dniem nienależnej zapłaty spornego podatku a dniem jego zwrotu (zob. wyrok z dnia 18 kwietnia 2013 r., Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, pkt 28).
- 6 Co prawda kary oparte na art. 51 rozporządzenia nr 800/1999 nie stanowią podatków, lecz grzywny. Sąd odsyłający nie ma jednak wątpliwości co do tego, że przywołane w powyższych punktach orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości należy interpretować w szerokim, generalnym znaczeniu w ten sposób, że pozbawiona znaczenia jest prawna klasyfikacja publiczno-prawnego obowiązku spełnienia świadczenia pieniężnego, ustanowionego przez organ państwa członkowskiego z naruszeniem prawa Unii, jako należności celnej (przywozowej), podatku lub – jak w niniejszej sprawie – kary.

- 7 Z punktu widzenia prawa Unii sąd odsyłający wyraża jednak wątpliwości co do tego, czy opisany powyżej obowiązek państw członkowskich istnieje również w przypadkach, w których powodem zwrotu nie jest stwierdzona przez Trybunał sprzeczność z prawem Unii podstawy prawnej, lecz – jak w niniejszej sprawie – (jedynie) dokonana przez Trybunał wykładnia (pod-)pozycji nomenklatury scalonej.
- 8 Zdaniem sądu odsyłającego wielokrotnie podkreślany przez Trybunał aspekt kompensacji strat majątkowych poniesionych przez podmiot prawa w wyniku utraty możliwości dysponowania środkami finansowymi (zob. m.in. wyrok z dnia 18 kwietnia 2013 r., Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, pkt 21) mógłby mieć zastosowanie również do sporu w postępowaniu głównym. Również skarżąca poniosła bowiem straty w wyniku tego, że nie dysponowała płynnymi środkami finansowymi, które musiała przeznaczyć na zapłatę bezprawnie nałożonych kar.
- 9 Jeżeli chodzi o moment, na który oddziałuje wykładnia dokonywana przez Trybunał w ramach wykonania kompetencji przysługujących mu na podstawie art. 267 TFUE, to z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że poprzez taką wykładnię wyjaśnia się i w razie konieczności wyraźnie wskazuje, w jakim znaczeniu i w jakim zakresie przepis ten należy lub należało interpretować i stosować od momentu jego wejścia w życie, z czego wynika, że sądy mogą i powinny stosować ten przepis w tej wykładni również do stosunków prawnych, które powstały przed zapadnięciem wyroku wydanego w odpowiedzi na wniosek o wykładnię, jeżeli są spełnione wszystkie pozostałe warunki wniesienia sprawy do właściwego sądu w sporze dotyczącym stosowania tego przepisu (wyrok z dnia 22 października 1998 r., IN. CO. GE.'90 i in., C-10/97 bis C-22/97, EU:C:1998:498, pkt 23). Również w niniejszej sprawie dokonana przez Trybunał w wyroku z dnia 24 listopada 2011 r., Gebr. Stolle (C-323/10 - C-326/10, EU:C:2011:774) wykładnia podpozycji 0207 1210 tudzież 0207 1290 załącznika I do rozporządzenia nr 3846/87 działa więc *ex tunc* z tym skutkiem, że kara nałożona na skarżącą była od samego początku niezgodna z prawem Unii i tym samym została nałożona z naruszeniem prawa Unii.

W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego: odsetki od refundacji wywozowych wypłaconych z opóźnieniem

- 10 W prawie Unii nie istnieje przepis przewidujący prawo do odsetek w przypadku niezgodnego z prawem wypłacenia refundacji wywozowej z opóźnieniem. W szczególności, co dotyczy niniejszej sprawy, art. 49 ust. 8 rozporządzenia nr 800/1999 nie zawiera żadnego stwierdzenia w przedmiocie praw, jakie przysługują eksporterowi w sytuacji, gdy wymienionym w nim termin upłynął i organ państwa członkowskiego nie wypłacił refundacji wywozowej. Zatem warunki zapłaty odsetek z tytułu subwencji państwowych wypłaconych z opóźnieniem mogłyby być zasadniczo regulowane przez krajowe porządki prawne poszczególnych państw członkowskich.

- 11 Prawo krajowe nie zna ogólnej zasady prawnej przewidującej (odpowiednie) odsetki od zaległych świadczeń państwowych, lecz jedynie odsetki na podstawie dokładnie opisanych okoliczności. W niniejszej sprawie wchodziły tutaj w rachubę zasadniczo § 14 ust. 2 MOG w związku z § 236 AO. Warunkiem jest wszakże w tym względzie również zawisłość sporu (zob. powyżej, pkt 4), która jednak nie miała miejsca z uwagi na brak wniesienia powództwa o zwrot kar.
- 12 Z uwagi na to, że skarżąca otrzymała wypłatę refundacji wywozowych z tytułu wywożonych tusz, do których była ona uprawniona na podstawie prawa Unii, ze znacznym opóźnieniem, poniosła ona stratę spowodowaną utratą możliwości dysponowania tymi kwotami pieniężnymi; mogła ona więc znajdować się w podobnej sytuacji co podatnik, od którego podatki są pobierane z naruszeniem prawa Unii.
- 13 Trybunał podkreślił aspekt „pewnego rodzaju symetrii” pomiędzy sytuacją podmiotów gospodarczych, które w wyniku błędu uzyskały korzyść niezgodnie z prawem Unii, i sytuacją podmiotów gospodarczych, które w wyniku błędu poniosły stratę niezgodnie z prawem Unii (wyrok z dnia 18 stycznia 2017 r., Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, pkt 29). Zgodnie z motywem 65 rozporządzenia nr 800/1999 w celu zapewnienia równego traktowania eksporterów w państwach członkowskich w zakresie refundacji wywozowych należy wyraźnie przewidzieć zwrot przez beneficjenta nienależnie wypłaconych kwot z odsetkami. Stosownie do tego wymogu prawa Unii ustawodawca krajowy postanowił w § 14 ust. 1 zdanie pierwsze MOG, że od należności z tytułu zwrotu przywilejów prawnych naliczane są odsetki liczone od momentu powstania prawa do nich. Oparty na zasadzie symetrii system krajowego porządku prawnego mógłby wymagać, aby podmiot gospodarczy mógł dochodzić odsetek liczonych również od chwili niezgodnej z prawem odmowy wypłaty refundacji wywozowej, gdyż w przeciwnym razie podkreślany przez Trybunał aspekt „pewnego rodzaju symetrii” pomiędzy sytuacją podmiotów gospodarczych i sytuacją organów celnych byłby urzeczywistniony w nadzwyczaj niepełny sposób.
- 14 Niemniej jednak państwo członkowskie przynajmniej przewidziało w § 14 ust. 2 MOG, że w odniesieniu do przywilejów prawnych, do których zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 1a MOG zaliczają się również refundacje wywozowe, odsetki są naliczane od chwili wystąpienia zawisłości sporu, tj. od chwili doręczenia powództwa pozwanemu. Podmiotowi gospodarczemu przysługuje w związku z tym co najmniej częściowo odpowiednie odszkodowanie za straty finansowe, które poniósł w wyniku tego, że państwo członkowskie w sposób sprzeczny z prawem Unii wypłaciło refundacje wywozowe z opóźnieniem. W niniejszej sprawie skarżąca, jak już wyjaśniono (zobacz powyżej, pkt 4), nie dochodziła roszczenia o refundację wywozową w drodze powództwa.
- 15 Sytuacja, w której podmiot gospodarczy nie dochodzi swojego prawa do refundacji wywozowej także przed sądem, lecz jedynie za pomocą środka prawnego podnoszonego na pierwszym poziomie wobec organu celnego państwa członkowskiego, zdarza się w praktyce często, gdy strony ze względów ekonomii

procesowej czekają na wynik sądowego postępowania wzorcowego. W takim przypadku podmiot gospodarczy w razie pozytywnego dla niego wyniku postępowania wzorcowego nie może zgodnie z prawem krajowym żądać odsetek, co można uzasadnić w ten sposób, że decyzja o niedochodzeniu prawa w drodze powództwa, lecz czekaniu na wynik postępowania wzorcowego stanowi autonomiczną decyzję podmiotu gospodarczego, który musi wówczas ponieść również jej prawne konsekwencje, sprowadzające się mianowicie do zrzeczenia się prawa do odsetek, o których mowa w § 236 AO.

DOKUMENT ROBOCZY